

Laiuse Koguduse Teataja

| | | |
|----------------------------|---|--|
| Nr. 3 (18) 8. aastakäik | Ilmub tarvidust mööda. | 28. aug. 1938. a. Hind 10 senti. |
| | Wastutaw toimetaja ja wäljaandja õp. J. Järve Laiuse kirikla. | |
| Mu olgu Jumalale kõrges! | | |
| Sisukord: | 1. Jumalakoda. Koguduse aastapäevaks ja kiriku uuendamise 50. a. juubelik. 2. Jumalateenistuse laulud koguduse aastapäeval ja kiriku uuendamise 50. a. juubelil 28. aug. 1938. a. 3. Mõnda koguduse elust käesoleva aasta suvel 4. Vana kiriku põlemine ja uue (praeguse) kiriku ehitamine ja pühitsemine jne. | |

Jumalakoda.

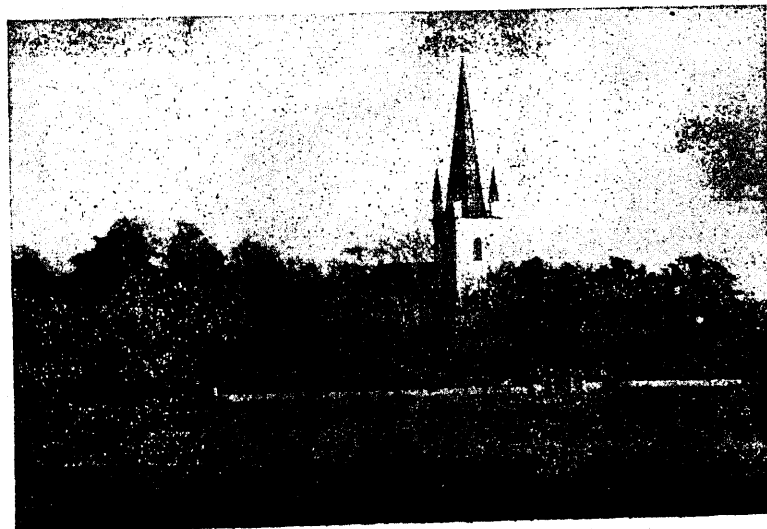
Koguduse aastapäevaks ja kiriku uuendamise 50. a. juubelik

Kui armsad on sinu hooned, vägede Jehoova! Jehoova õuesid ihaldab ja igatseb mu hing, mu süda ja mu ihu hõiskavad elava Jumala poole.

Psalm 84. 1—2.

Üle viiesaja aasta on seisnud meie koguduse jumalakoda. Misjugu on olnud tema saatus selle pika aja kestes, sellega on latemadki hulgad tuttavad meie endise õpetaja poolt asjatundlikult kirjutatud „Laiuse kihelkonna ajaloo“ laudu. Palju lordi on meie kirik kannatanud sõdade päevil ja muudel rasketel katsumis-aegadel. Aga parematel aegadel on teda jälle korraldatud ja ehitatud.

1887. a. lõpul tabas teda harulordne õnnetus pilse läbi tellitud tulekaju näol, milles aga wanad liivimüürid siiski seisma jäid, mis on pilkade sajandite katsumistest läbi tulnud. Nad on kui elavad tunnistajad meie rahvast ja maast ülekäinud tormidest. Aga nad tunnistawad veel rohkem. Ja nimelt seda, et tormidest jääb seisma kõik see, mis rajatud on armastusele, ihele ja õigusele. Meie ümbriku ehitistest



Laiuse kirik.

riks kõik rahwad“ (Matt. 28, 19), teine aga rõõmuseks, kuit walitsejate rahwa üle. Lõssi müürid on rehwadega kaitsitud ja hoitud, omelt on nad waremeks langenud, mida keegi enam üles ei ehitata ega korralda. Jumalakoja müürid aga püstitavad, sest nad on rajatud selle austamiseks, kes on armastus ja selle aujärjeks on, nagu püha laulit ütleb, õigus ja tõde.

Viiekümne aasta jooksul on meie kirik praegusel kujul püstitatud. Selle poolest aasta kestes on palju muutunud ja teiseks saanud. Raskest katsumisajast on tabanud meie maad. Mõndost on hävitatud ja purustatud. Jumalakoda aga seisab.

Viimastel aasta kümnetel ei ole tedal hoidmas ega kaitsmas enam wälised toed, aga ikka leidub rohket arwul neid, kes hoolitsewad tema eest ja omas südames tunnewad sa-

möödunud sajandite jooksul on püstitavana eaga olnud kõik: meie kirik ja loss, mis ammu waremeks. Üks ehitati Kristuse kaisu täitmiseks: „Minge ja tehke jü-

muft kui wana laulit: Kui armsad on sinu hooned, vägede Jehoowa! Jehoowa õuesid ihaldab ja igatseb mu hing.

Jumalakoda on paigaks, kuhu tullakse selleks, et astuda Kõige Kõrgema palge ette. Mitte üksi elu tähtsamate tundide pühitsemiseks, vaid alati on tema ussed lahtil õigile, kel nälg ja janu on õiguse järele. Andku tae-

wane Isa, pikka ja õnnistatud igc meie jumalakojale, et ta aegade lõpuni seisra mõits ja oleks jäädavaks elu- mee hallikaks praegusele ja tulewatele põlwele.

J. J.



Õp. R. Bidder

Paul Roderich Bidder sündis Tartus 6. mail 1850. a., õppis Blumbergi koolis ja Tartu gümnaasiumis ning usuteadust Tartu ülikoolis a. 1868—1873, pidas prooviaastat Kanepis õp. G. v. Holsti juures, õiendas 1873. a. konsistooriumi eksamid ja jatkas õppimist Erlangeni ülikoolis, kus omandas dr. phil. astme. Kutsuti 1877. a. suvel Laiuse õpetajaks. 1906. a. valiti ta praostiks, ühtlasi määrati ta samal aastal kindralkonsistooriumi liikmeks. Õp. Bidder suri 21. juulil 1908. a. Laiusel ning maeti Tartu Jaani saksa koguduse kalmistule.



Laiuse kiriku siseruum.

JUMALATEENISTUSE LAULUD

koguduse aastapäeval ja kiriku uuendamise 50. a. juubelil 28. aug. 1938. a.

Omal viisil. 229.

Oh võtkem Jumalat Suust, südamest nüüd kiita,
Kes suuri asju teeb, Ja temale auu näita, Kes emahust
ju Meil' teinud palju head, Ja praegu hoidvad veel
Meid tema armu käed.

See armas Jumal nüüd Ka võtku muret kanda,
Meil rõõmsaid südamid Ja kallist rahu anda. Ta pidagu
meid ka Siin üles armsaste, Ja võtku häda käest
Meid peasta heldeste.

Au olgu Isale, Mu suure Jumalale, Ja tema Pojale,
Mu auukuningale, Ja Pühal' Vaimul, ka, Kolmainul' algusest,
Kes oli, nüüdki on, Ja jääb ka igavest.

Algsalmid.

Altarikõne.

Omal viisil. 200.

Su poole, Issand, südamest Ma tõstan oma heale,
Mind peasta patu häda seest Ja halasta mu peale!
Sest kui sa tahad arvata Kõik võlga, mis mull' teadmata,
Kes siis su ees võib seista?

Su ees ei maksa muud kui arm Kõik pattu andeks
anda; Kõik meie töö on tühi põrm, Kes võib su viha
kanda? Kes võib su ees veel suurusta? Väid peame
kõik hirmuma, Ja elama su armust.

Seepärast sinu peale nüüd, Mu Jumal, mina loodan,
Mu südames ei ole muud, Kui et sult abi ootan.
Mis sinu sõna töötab, See minu hinge rõõmustab,
See peale olen julge.

Piht.

Eolliturgia.

Omal viisil. P. lisa 109.

Küll kannab kindel kalju Issanda kogudust, Truult,
tormi olgu palju, Et karta hukatust, — Ei tema alus
kõigu Seal kalju põhja peal, Ei tema koda liigu Ka
tuule tormis seal.

Su kalju Jeesu sõna Ja vere õigus ka, Kes sama
eile, täna On oma armuga, Kes Isa sülest tulnud Meil'
vaestel' peastijaks Ja ilmast ilma olnud Omaste saatijaks.

Seal kaljul risti ette Hing usus kummardab Ja
halastuse kätte End kõiges usaldab. Ta na'ale tormis,
marus End võime najata' Ja nõnda surma orus
Veel elul tungida.

Jutlus: prof. Dr. J. Kõpp.

Omal viisil. P. lisa 109.

Nii kannab püha kalju Issanda kirikut, Ja kui ka
vaen nii valju Ta vastu tõusenud, Ta seisab, sest tall'
pandud On alus ülevast, Krist Jeesus, kes meil antud
Kui Jumal Jumalast.

Teadaanded ja rahusoo.

Viisil: Jeruusaleem, sa püha taeva linn. P. 270.

Ei karda meie, kui ka liiguks maa Ja mäed kõiguksid.
Ei ära hukata meid keegi saa, Kui kõik ka vajuksid!
Sest Isa vägev käsi On ikka meiega Ja tema jõud ei väsi,
Ta ilmvõitmata.

Kirikupalve.

Omal viisil. 484.

Loo mulle, Jumal, uus puhas süda, Ja uuenda mu sees
oma kindel vaim. Su palge eest ;: Mind ära heida sa ;:
Ja Püha Vaimu ära võta mult.

Rõõmusta jälle mind omast armust, Mind toetagu
heameeleline vaim. Oh pese sa ;: Mu ülekohtust mind ;:
Ja puhasta mind mu raskest patusüüst.

Armulaua talitus.

Omal viisil. 305.

Minu süda rõõmustele, Jäta patu kombed jälle,
Tõta ära pimedusest, Mine välja rumalusest; Sest
sind laual' kutsutakse, Õnnistust sull' pakutakse;
Jeesus, maa ja taeva Looja, Tahab su sees aset teha.

Mine jõua usinaste, Valmista nüüd kasinaste Südant
hinge kosijale, Oma helde Jeesusele. Ära jää nüüd
tulemata, Õhka, palu viibimata: Tule, tule, Jeesukene,
Jää mu omaks, armukene.

Ilma asju ostetakse, Palju raha kulutakse, Aga
sina, armastaja, Annad muidu, mis meil' vaja. Eks see
ole arvamata, Mis sa kingid tasumata? Kõik maailma
kuld ja vara Ei või seda maksta ära.

Oh mis himu tuleb peale, Kui su heldus tuleb meele,
Et sa, kallis halastaja, Inimeste lepitaja, Oma ihuga
mind söödad, Oma verrega mind joodad: Jumal tuleb
minu sisse, Elab minu vaimus ise!

Värisedes mõtlen seda, — Siiski rõõmus on mu südal —
See on äramõtlemata, See on ärarääkimata! Kuis võib
inimene teada, Ehk ka sellest aru saada, Mis teeb Jumal
suurest väest, Annab heldest, rohkest käest?

Ihu, verd seal jagatakse, Leivas, viinas võetakse,
Mitu tuhat seda söövad, Mitu tuhat seda joovald, Siiski
ei saa otsa vara, Ega lõpe ilmas ära; Vaim sind, süda,
valgustagu, Seda mõistma õpetagu!

Jeesus, minu ainus elu, Jeesus, minu rõõm ja ilu,
Jeesus, kõige suurem vara, Ära tagane must äral!
Põlvili ma langen maha, Ihaldan ja palun seda: Las'
mind seda kallist rooga Hinge kosutuseks võtta!

Armust tulid taevast ise Lunastama inimesi, Oma hinge
ära andsid, Rasket ristivalu kandsid, Valasid ka oma vere
Ilma patu pärast ära; See mind joodab õnnistuseks,
Sinu armu mälestuseks.

Jeesus, kallis hingetõitja, Jeesus, patu äravõitja, Tee,
et ma su armulaual Ei sõõ nuhtlust oma hingel'.
Sinu armu mu meeles olgu Ja mu südamesse tulgu,
Et ma nõnda, kui siin vaevan, Jään ka sinu omaks
taevas.

Lõppliturgia.

Viisil: Jeesus õnnistegija. P. 161 või lisa 53.

Tugevad on Jeesu käed, Need mind igavesti hoidvad,
Kui kõik sõbrad lahkuvad Ja mind üksi maha jätvad,
— Ei mu Jeesus lahku m'ust, See on minu kindel
troost.

Mõistab hukka vaenlane, Kristus on mind õigeks mõistnud;
Kiusab kurat kurjaste, Jeesus teda ära võitnud;
Tema kostab minu eest, See on minu kindel troost.

Mõnda koguduse elust käesoleva aasta juulil.

Nagu harilikult, nii ka tänawu aasta juulil on koguduse elus olnud mitmeid elavaid päevi, kus koguduse laialdased hulgad jumalatojas on koondunud.

Kõige pealt mõiks nimetada tütarlaste lewadleeri õnnistuspüha 1. Nelipäeval, mis kokku tõi suured rahvahulgad.

Kalmistupüha eel, mida ka seekord jaanipäeval pidasime, oli arvamisi, et samale ajale langew üleriiklik laulupidu segawalt mõjuda võid, kuna loovid ja paljud koguduse liikmed sellest rahvuslikust suurettewõttest tege- lastena osa võtsid. Selgus aga, et osawõtt tänawusest kalmistupühast oli suurem kui mõõdunud ja mõnelgi eelmisel aastal. Samuti oli väga elaw osawõtt pühitju- malateenistusest kirikus jaanipäewa hommikul.



Prof. Dr. J. Köpp
(1909—1922)

Juhan Köpp sündis 9. nov. 1874 a. Holdres, Helme kihelkonnas, kuhu vanemad siirdusid mõisateenijaina. Oppis Valgas Eesti Peetri kirikukoolis ja linnakoolis, oli lühemat aega kooliõpetaja Võrumaal, jatkas õppimist H. Treffneri eragümnaasiumis ja Tartu ülikooli usuteaduskonnas, mille lõpetas 1906. a. usuteaduse kandidaadina astmega. Olen- das 1906. a. konsistoriumi eksamid, pidas prooviaastat Palamusel praost B. Sielmann'i juures, oli 1907—1909 a. sügiseni usu ning eesti keele õpetaja Pärnu gümnaasiumides, jatkates ühtlasi prooviaastat Elisabeti kog. J. Hasselblat'i juures; valiti 18. detsembril 1908 a. Laiuse koguduse õpetajaks, millisele kohale asus 3. oktoobril 1909. a. Laiuse õpetajana J. K. oli Liivimaa sinodi valimisel Eesti piibliõlke uuendamise komisjoni liige 1910 a. alates. Oli 1917—1919 Eesti kiriku põhikirjakomisjoni juhataja ning 1919—1923 a. Eesti konsistoriumi vaimulik assessor. Õpetaja ameti kõrval töötas J. K. 1917 a. I ja 1918 a. I poolaastal Tartu ülikoolis tegeliku usuteaduse erakorralise pro-

fessorina. 1919 a. 25. aug. määrati ta Tartu ülikooli uuesti avamisel eesti ülikoolina usuteaduskonna korraldajaks ja dekaaniks; kinnitati tegeliku usuteaduse professoriks 17. XI. 1919. 7. XI. 1922. a. lahkus J. K. Laiuselt ja asus Tartu, et pühenduda täielikult ülikooli tööle.

Seltskondlikul alal töötas J. K. Laiuse karskusseltsis „Pütle“, esimehena a. 1910—1922, Jõgeva Haridusseltsi asutajana ja esimehena 1913—1919; oli Laiuse valla esindaja 1917 a. Tartu Maanõukogu valimistel ning Rahvuskogus; oli Tartu Maanõukogu liige 1916—1917 ja 1917 a. esimees; 1919. a. oli Asutava Kogu liige kristliku rahvaerakonna nimekirja järgi. J. K. oli ka Eesti Kirjanduse Seltsi liige ja esimees 1914—1921 a. Ülikooli nõukogu poolt on J. K. vallitud prorektoriks ja kolmel korral rektori, millisel kohal oli 1. jaanuarini 1938 a., mil uue ülikooli seaduse maksmahakkamisel rektori ametist vabanes ja tema asemele määratud rektor astus.

J. K. on saanud neljalt ülikoolilt a- doktori diitli. 1935. a. saadik on J. K. Tartu ülikooli koguduse õpetaja.

Noortepüha pidasime pühap. 3. juulil, millest süna suur kogu noori osa võttis, kuid edespäi oleks tarvilik veel suurem osawõtt. Jumalateenistusele järgnes kirikukontsert Soome orkestristriktur dir. Palola'lt ja laulsalt pr. Waldmaa'lt. Waimuliku lõne pidas õpetaja „Kirikulaulust kui inimese saatjast elus“. Pärast lõunat oli suuremaal osawõturohke maanoorte päew, mis algas jumalateenistusega meie õpetajalt.

Pühap. 10. juulil oli eraleeri õnnista- mine. Kirik ei suutnud kaugeltki kõiki kokkutatuid mahutada. Kogudusele ootamata jultustas meie kirikus sel päeval Tallinna Pühawaimu koguduse õpetaja Theodor Tallmeister, kes oma jutwepuhuse ajal todumaal ringi- sõites sel päeval Laiusele jõudis.

17. juulil pidasime Siimusti kalmistu- püha launil Siimusti kalmistul, mis oma hää korraga hää mulje jättis kõigile osawõtjatele. Pühapäeval 24. juulil oli kirikus kontsert jumalateenistus Wäike Maarja segakoori ja Harju malewa orkestri osawõtul wendade Urude juhatusel, kes mõlemad on meie kogu- duse liikmed.

Leskede püha 31. juulil lõendas uuesti, et selle püha järgi tarwidus on ja et see laiate hulkade poole- hoitu on võiditud. Kirik oli tulwil lesti ja teisi, kes sel- lest päewast osa võtsid. Eriti rohkesti oli osawõtjaid armulauast. Pärast jumalateenistust oli kalmistul lühike letnapalvus. Rohke osawõtt sellest pühast on seda mär- kimisväärssem selle tõttu, et samal päeval oli koguduses mitmeid teisi ettewõtteid. Nii pidas Waimastvere Tule- tõrje ühing samal päeval oma 25-a. juubelit, mis algas kell 3 p. l. jumalateenistusega õpetaja poolt. Kell 5 p. l. oli Jõgewal Maanaste Seltsi lipuõnnistamine õpetaja poolt ühes sellele järgneva aktusega, kus lõne- letajana esinesid pr. M. Riitves ja pr. L. Käbin. Mõlemil pool oli osawõtjaid samuti rohkesti arwul, olgugi et mõnel pool olla samal ajal peetud ka „meisapidusid“. Pühapäew 7. aug. oli määratud lastele ja noortele.

Peale harilikku jumalateenistuse oli sel päeval kirikus lastejumalateenistus, mida õp. pidas ja kus looljuhataja P. Walge laste piiblitunni andis. Lastejumalateenistusele järgnes kirikupargis kõnekoosolek, kus looljuhataja P. Walge kõneles oma reisi muljete põhjal Soome kiriku oludest ja eriti Soome kiriklikust noorsootööst, millest mõndagi õppida võime. Teatavasti võttis kõneleja osa viimasest Soome kirikunoorde konverentsist.

Pühap. 14. aug. oli Laiuse X laulupäev ühes rahvuspäevaga. Päev algas pihitijumalateenistusega kirikus, millele järgnes kontsertjumalateenistus kirikus.



Op. mag. J. Järve
alates 1923. a.

Jaan Järve sündis 7. oktoobril 1894. taluomaniku pojana Puhja kihelkonnas, Ulila vallas, õppis Puhja kihelkonnakoolis, Treffneri eragümnaasiumis ja Tartu Aleksandri gümnaasiumis, mille lõpetas 1914. a. kevadel. Õppis usuteadust Tartu ülikooli usuteaduskonnas, mille lõpetas 1923. a. kevadel kandidaadi astmega. Õiendas konsistooriumi eksamid 1923. a. Ordineeriti Laiusele õpetajaks 25. det. 1923. a., millisele kohale samal ajal asus. Osavõtnud seltskonna tööst ja riiklikust tegevusest Asutava Kogu, Riigikogude ja Rahvuskogu liikmena. Õmandas 1936. a. usuteaduse magistril astme.

Jutlustas naaberfoguduse õpetaja A. Kerem, ühendatud segakoore juhataja J. Simm. Solistina esines laulus pr. L. Raiffa. Kell 3 p. l. algas ühendatud kooride kontsert, mida juhatastid J. Simm, R. Terasmaa, ja E. Uru ning muusikakoore J. Sõöt ja W. Uru. Eestlase algas ühise koraaliga „Oh võikem Jumalat“. Ülasõna ütles õp. J. Järve. Peotõne pidas kindral A. Tõnison, kes andis kujukä ülevaate meie rahva saavutustest mitmesugustel elualadel iseseisvuse lestes. Kõneleja tõendas oma väiteid arvudega ja huvitavate näidetega. Tähelepanuväärivaks eriti kirikurahva seisu-

kohalt oli kindral A. Tõnisoni kõnest see osa, kus ta kõneles Jumalast ja ütles, et ilma „Kõrge Looja abita ja kaitseta“ ei või edu ja õnnistust olla ühelgi rahval ja ka meil. Laulu- ja rahvuspäeva lõputõne pidas foguduse nõukogu esimees A. Retal, kes tänas tegelasti ja osavõtjaid ilusa päeva eest.

Päeva võib kõigesti kõigiti õnnestunuks pidada. Laulud ja mängukoori ettekanded kõlastid puhtalt. Mitmeid numbreid tuli publiku soovil korrata. Ka ainelist andis ettevõtte ülesääki. Õnnestunuks võib pidada ka foguduse naiskomitee poolt samal päeval korraldatud loteriid, mis sisse tõi üle 300 krooni kiriku korraldamise heaks. Päev lõppes perekonnadõhtuga seltsimajas, kus soolauluga esines Dr. pr. Sõber — Tartust.

Suurimaks foguduse elu sündmuseks tänavau a. kujuneb lootuse järele 28. augustil pühitsetav foguduse aastapäev ja praeguse kiriku uuendamise 50. a. juubel. Sel puhul jutlustab külalisena endine õp. prof. Dr. J. Kõpp.

Lõikuspüha 9. oktoobril.

E. E. Lut. Kirik pühitseb kirikupäeva otsuse kohaselt lõikuspüha oktoobri kuu teisel pühapäeval. Oktoobri teine pühap. langeb tänavu 9. oktoobrile. Seega pühitseme tänavu lõikuspüha 9. oktoobril. Lõikuspüha jumalateenistus on armulauaga. Pärast jumalateenistust on kavatsus korraldada lõikuspüha koosviibimist ühises lõunalauas, millest kõnelejana palutakse osavõtma mõnda tuntud riigitegelast.

Sügisleer algab 13. nov.

Tänavune sügisleer poislastele algab 13. nov. ja kestab kolm nädalat. Õnnistamine on teisel Kristuse tulemise pühal, 4. detsembril. Leerist osavõtta soovijaid palutakse end aegsasti üles anda.

Piiblipüha 25. septembril.

Viimases „L. Kog. Teatajas“ avaldatud jumalateenistuse kava järele oli ettenähtud piiblipüha pühap. 18. septembril. Kuna nüüd selgunud on, et õp. R. Bidderil, kes seks pühaks jutlustama pidi tulema, sel päeval tulekuks takistusi, on piiblipüha järgmisel pühapäeval — s. o. 25. septembril. Jumalateenistus on armulauaga ja laululehtedega.

Vana kiriku põlemine ja uue (praeguse) kiriku ehitamine ja pühitsemine 7.19. augustil 1888. aastal.

Väljavõte prof. J. Kõpu „Laiuse kihelkonna ajaloost.“

„Õöl vastu 20. novembrist 1887. a. (kl. $\frac{1}{2}$ hom.) läks Laiuselt üle äge äikesehoog, mida kuuldi laialdasel maa-alal. Hirmsa kärgatuse järel, mil kiriku ümbrus olnud tükk aega täis elavat tuld, nähti, et kiriku torni tipp on süttinud põlema; varsti põles kogu torn nagu „määratu suur küünal“. Õnnetuskohale rutanud kõster leeripoistega ning kihelkonnakooliõpetaja oma kasvandikkudega püüdsid päästa, mis võimalik; samuti aitasid kaasa teised kokkutulnud koguduseliikmed, kuid võimata oli tulele takistusi teha, sest ligiduses puudusid igasugused tuletõrjevahendid. Kuremaa mõisa priits osutus liiga väikeseks, Kivijärve mõisa oma aga jõudis liiga hilja päralt. Kirikust kanti välja pingid, altar, kantsel oreli-viled, klaviatuur, kõik muu jäi tulle. Kiriku katus ja lagi põlesid tuhaks, kirikusse enesesse lausa tuli ei pääsenud. Ikkagi jäid üle kirikust tugevad kivimüürid. Kell kõikus hulk aega tuleleegis, kukkus siis üleni helenduses alla ja vajus pooleniste maa sisse; kust ta kohe välja kisti; ja leiti terve olevat. Tulikahju tekkimise aegu möllas äge torm ning ajas tuleleegid kirikuõpetaja elamu poole, kust hädaohu kartusel arhiiv, kirikuriistad ja muud väärtuslikumad asjad köstrimajja toimetati. Varsti aga rauges torm ning hakkas sadama tihedat lund, mis kattis hoonete katused ja kaitses neid tulesädemete eest. Kell 7 hommikul oli kõik möödas: kirikust olid järele jäänud ainult varemend ning mõned sisemised osad enam-vähem purustatud kujul.

Varsti pärast seda õnnetut juhtumist kutsuti kokku kirikukonvent, kus ühel meelel otsustati kirik nii ruttu kui võimalik üles ehitada. Ehituskulude katteks määrati kõigepealt kiriku tagavarakapital (umbes 2300 rbl.) mis oli küll esialgu kogutud tütarlaste kihelkonnakooli maja ehitamiseks, kuid koolide venestamise algul konvendi otsusega muudetud Laiuse ev.-luteri usu kirikukonvendi tagavarakapitaliks; edasi otsustati veel samal aastal kokku võtta mõisalt ja valdadelt jaotuse teel võrdsetes osades 14 rubla adramaa kohta, millest pidi kokku tulema umbes 2400 rubla. Sellega olid esialgu tähistatud koguduse jõupingutuse piirid, milledest üleminekut ligemal ajal ei peetud võimalikuks, arvestades eriti seda, et viimane suurem remont alles 9 aasta eest oli nõudnud rohkesti kulusid, millele lisandusid oreli uuendamise kulud. Samuti oli viimaseil aastail kogutud raha 1888. a. ehitada kavatsatud õpetaja elamu tarvis, mis oli saanud paratamatuks senise vana maja pea täieliku kokkuvarisemise ähvardusel. Leitakse olevat võimatu praegusel korral kogudusele suuremat koorimat peale panna; seejuures peetakse silmas ka hiljutist ärevat meeleolu Tuimõisa koolimaja ehitamise

pärast, mis lõppes suure hulga koguduse liikmete vene-õigeusku minekuga. Konvent tahab omalt poolt teha kõik, mis võimalik, et kogudus mitte ei jääks kauemaks ajaks ilma keskkohata. Selles mõttes valitakse komisjon, kelle otseseks ülesandeks on kiriku ehitamise küsimuse lahenduse ettevalmistamine. Komisjoni liikmeiks saavad: kirikueestseisja O. v. Samson, õpetaja R. Bidder, Jõgeva mõisa asemik R. Mühlenthal ning valdade saadikud M. Kaschau ja J. Tolga. Et oma jõud eesmärgi saavutamiseks on nõder, pöörab kirikueestseisus silmad väljapoole, paludes toetust Vene riigi ev.-lut. usu koguduste abikassalt, Liivimaa ev.-lut. usu kiriku konsistooriumilt j. n. e. Koguduse õnnetus ja enegilised sammud leiavad väljaspool üsna elavat vastukaja, samuti tuleb koguduses eneseki avalikuks soe huvi katastroofi likvideerimise vastu. Nii võib koguduse juhatus juba 21. jaan. 1888. a. Tartu ehitusettevõtja J. Teas'ega sõlmida lepingu, mille järgi kirik tuleb 25. juuliks s. a. valmis teha ülikooli arhitekt R. Guleke valmistatud plaani järgi 15.245 rubla eest. Kõik arenes üldjoontes kavatsuste kohaselt. Augusti alguseks oli ehitus lõpule viidud ja ehitajale tasuti ehitussumma täielikult ühes mõningate lisatööde maksuga kogu ehituseks, sisseseadude uuendamine kaasa arvatud, kulus 19.680 rbl. 66 kop. See raha oli täielikult olemas ning arvete lõpetamisel leidis kassas koguni väike ülejääk 142 rbl. 77 kop. suuruses. Huvi pärast märgitagu siinkohal mõningaid andmeid kiriku ehitamiseks mineva rahasumma kokkupanemisest. Laiuse kogudus andis: tagavarakapitali 2.312 rbl. 59 kop. jaotusemaksu 2007 rbl. 98 kop., vabatahtlikke annetusi 775 rbl. 98 kop. (eesti kog. 563 rbl. 11 kop., saksa kog. 212 rbl. 87 kop.), armulaua kirjutusraha jäägist saadi 133 rbl. 92 kop., õpetaja ja köstri ametitalituste maksu, mis selleks määratud, 108 rbl. 15 kop., laulu- ja mängukoori poolt (kontsertide puhttulu) 135 rbl. 33 kop., mõningaid muid tulusid umbes 200 rbl., kõike kokku 5673 rbl. 95 kop. Suurem osa vajalikust summast tuli väljaspoolt, nimelt: Liivimaa rüütelkonnalt 5.000 rbl. Liivimaa Eesti jaosk ev.-lut. usu kogudustelt 1.825 rbl. 20 kop., Läti jaosk. 288 rbl., Tartu linnast (kogudused, mitmesugused seltsid ja asutised. „Vanemuine“, „Ressource“, Akad. Lauluselts jt. 2.732 rbl. 94 kop. Eestimaa kogudustelt 749 rbl. 24 kop., Kuramaalt 467 rbl. 94 kop., Peterburi linnast 1471 rbl. 32 kop., Vene sisemaal 105 rbl., Saksamaalt 15 rbl., üksikuult isikuult jne. 1800 rbl. Nii näeme tol korral üsna laiaulatuselist koostööd asutiste ja rahvuste poolt Laiuse koguduse toetamisel. Selle ühistöö viljana avati põhjalikult uuendatud kirik pidulikult pühitsemisjumalateenistusega 7./19.

augustil 1888. a. ja anti kogudusele tarvitada. Mainitagu, et vahepeal, kiriku ehitamise ajal, peeti jumalateenistust 1887. a. 22. XI alates kuni 1. maini 1888. a. leeritoas, 8. V. peale kuni kiriku avamiseni Sootaga külla palvemajas. Peale selle käis õpetaja pühapäeviti peale lõunat mitmel pool kihelkonnas kooli- ja palvemajades kui ka teistes sündsates ruumides jumalateenistust pidamas. Jumalateenistustel, eriti Sootaga palvemajas, toetab Laiuse pasunakoor oma mänguga koguduse laulu.

Pühitsemispäeva ja jumalateenistuse käik oli üldjoontes järgmine: Varahommikul tervitasid laulja mängukoorid kindralsuperintendenti ja kirikuõpetajaid, kes olid selleks puhuks tulnud Laiusele ja viibisid kiriklas. Seejärel mängis pasunakoor kirikutorni platvormilt koraale tervituseks suurtes hulkades kokkuvoolavale rahvale. Hommikul oli sadanud tugevat vihma, enne jumalateenistuse algust aga jäi sadu üle ning hele päike ilmus pilvede tagant. Kell 10 mindi õpetaja majast pidulikus rongikäigus, eesotsas kindralsuperintendent H. Girgenson, ülemkirikueestseisja E. v. Oettingen Kuremaalt ja kirikueestseisja O. v. Samson Kuristalt, kelledele järgnesid Tartu praostkonna kirikuõpetajad ühes praost B. Sielmanniga; õpetajad kandsid kirikuraamatuid ja ristimis- ning armulauariistu. Kiriku peaukse ees lauldi kaks salmi laulust „Eks mu kohus tänu teha“, misjärel arhitekt R. Guleke andis võtmed kirikueestseisja O. v. Samsonile, tähendades, et nüüd kus ehitajad on kivist ja lubjast valmis teinud jumalakoja, on teised ehitajad kutsutud ehitama jumalariiki samas kojas. Kirikueestseisja palub kindralsuperintendenti avada kogudusele selle imekombel uuesti tõusnud jumalakoja väravad. Kindralsuperintendent võtab võtmed vastu sõnadega: „Nagu mina praegu

avan selle maja ukse, nõnda tehku Jumal ükskord meile kõigile lahti taevariigi väravad“, ja avab ukse luku Kolmainu Jumala nimel. Liiga suure tungi ärahoidmiseks oli juba enne avamist lastud kirikusse umbes 700 koguduseliiget; need tervitasid sisseastuvat pidulikku rongi vaikselt püsti tõustes. Kirik hiilgas küünalde säras. Inimesed tungisid ustest suurtes hulkades kirikusse ja täitsid selle viimse võimaluseni. Algas eesti jumalateenistus lauluga „Halleluuja, au ja kiitus“ pasunakoori saatel; kindralsuperintendent luges algussalmid, praost Sielmann pidas pühitsemiskõne Efes. 3, 14—17 põhjal, meelde tuletades kogudusele imet, mis temale teinud Jumala vägi ja armastus, manitses saada vägevaks tema vaimu läbi oma sisemise inimese poolest. Siis pühitses kindralsuperintendent praosti ja kohaliku õpetaja kaastegevusel kiriku ning andis selle üle õpetajale ja kogudusele — enese ülesehitamispaigaks Jumala nime auks. Kui meeskoor oli laulnud „Kiida nüüd Issandat, minu süda“, hakkas orel mängima ja järgnes koguduse laul „Oh võtkem Jumalat.“ Ülal tornis avas kell, mis tulelekidest päästetud, jälle esimest korda oma suu. Liturgiategenistuse järel, mida pidas kindralsuperintendent ja kus laulis meeskoor, lauldi „Üks kindel linn ja varjupaik“ ning kohalik õpetaja jutlustas Eebr. 10, 19—25 üle. Lõpuks õnnistas kindralsuperintendent kogudust, ja kogudus laulis „Kiida nüüd Issandat, kiida, hing, Jumala nime“. Segakoori laul pasunakoori saatel „Ma tõstan silmad ülesse“ lõpetas piduliku jumalateenistuse. Rahvast oli koos nii palju, et ainult osa mahtus kirikusse, sellepärast pidas samal ajal õues olijaille jutlust Kursi õpetaja Gustav Punga. Eesti jumalateenistusele järgnes saksakeelne jumalateenistus, kus lauldi sama laule mis eesti jumalateenistusel.

Koguduse sündmustik.

Ristitud.

1. Linda Miller. 2. Ilme Jürgens. 3. Vaike Jürgens. 4. Ako Jürgens. 5. Vaike Sirel. 6. Aune Masur. 7. Elju Masur. 8. Ülo Velling. 9. Enn Kalvet. 10. Vello Lumiste. 11. Otto Noormägi. 12. Aavo Erimäe. 13. Eda-Mall Poom. 14. Mart Lall. 15. Aleksander Lehtpuu. 16. Rein Mägi. 17. Asta-Elvi Valgmäe. 18. Mare Kuslap. 19. Väino Siimann. 20. Laine Kütt. 21. Helle Tarma. 22. Ülo Toomsalu. 23. Ahto Velt. 24. Helje Kaljuste. 25. Jaan Joonas. 26. Otu Kasemaa. 27. Eevi Maanre. 28. Endel Palmiste. 29. Jaan Pihlak. 30. Valve Meinste. 31. Enn Karu. 32. Tõnu karu. 33. Lembit Ott. 34. Heino Roag. 35. Ille-Koidu Sommer. 36. Elgi Saariste. 37. Vambola Plink. 38. Silvi Lepik. 39. Milvi Kõva. 40. Reet Kaal. 41. Jüri Kurg. 42. Hilje Mangus. 43. Ilmar Evert. 44. Eino Karp. 45. Mart Noormägi. 46. Helma Jürgenson. 47. Ants Loopre. 48. Ants Noormägi. 49. Valdeko Aasmaa. 50. Anne Tiimann. 51. Juta Rosin. 52. Jüri Kongo.

Laulatatud 1938. a.

1. Karl-Paul Arula ja Elise-Leontine Eensalu. 2. Johannes Aasmaa ja Marta Ploompuu. 3. Bernhard Öim ja Marie Ploom. 4. Osvald Kotto ja Salme Fink. 5. August Randlo ja Annette Maanso. 6. Johannes Puus ja Martha Päid. 7. Arnold Seer ja Helmi Peterson. 8. Armand Nõmmiksaar ja Haide-Mercedes Sei. 9. Johannes Jürgenson ja Marie Lomp. 10. Eduard Leevok ja Amanda Päid. 11. Kristjan August Öunap ja Anna-Marie Öunap. 12. Johannes Rääk ja Amanda-Kristine Arula. 13. Rudolf Muts ja Irvida Kask. 14. Hans Neem ja Gertrud-Vilhelmine Kuusvere. 15. Hans Puusep ja Lydia Kirsch. 16. August-Johannes Väljaots ja Hilda-Pauline Kardin. 17. Edgar Romet ja Salme Kustlov. 18. Heinrich Pärnmägi ja Kseenia Borisov. 19. Elmar Insler ja Helmi Jürgenson. 20. Peeter Mõrd ja Linda Tamm. 21. Voldemar Velling ja Ludmilla Elendt. 22. Julius-Eduard Öunapuu ja Agnes Velling. 23. August Päid ja Salme Hiir. 24. Kustav Öunap ja Selma Johanna

Toming. 25. Eduard Pruuel ja Leida Jürma. 26. Eino Jõemets ja Leili Arst. 27. Ants Asper ja Maila Kurrista. 28. August Peru ja Alide-Ottillie Ivask. 29. Jakob Pall ja Armilde Mäemur. 30. Eduard Nuudi ja Erika Kaupmees.

Surnud ja maetud 1938. a.

1. Jaan Reinsoo. 2. Heinrich-Philipp Tiisfeld 3. Marie Peterson. 4. Juula Mõtte. 5. Voldemar Metssaar. 6. Taavet Mältser. 7. Ants Kuusk. 8. Mari Lall. 9. Mari Põdra. 10. Gustav Raudsepp. 11. Peeter Paal. 12. Eduard Kinks. 13. Ann Vää. 14. Tõnu Raja. 15. Lovisa Simon. 16. Kai Darsch. 17. Jüri Ounmann. 18. Kustas Inn. 19. Elisabet Luht. 20. Leida Erimäe. 21. Liisa Paigaline. 22. Rein Mägi. 23. Aleksander Kukk. 24. Mari Jõuram. 25. Kata Leichter. 26. Juuli Ager. 27. Liisa Sepp. 28. Karl-Helmut Ein. 29. Karl Raudsepp. 30. Eduard

Lomp. 31. Mai Leiten. 32. Helena Reisson. 33. Ann Bruus. 34. Paul Raid. 35. Jüri Poom. 36. Kai Amjärv. 37. Kaarel Kull. 38. Kai Sarapuu. 39. Laine Kütt. 40. Mart Pirs. 41. Juhan Kalda. 42. Krõõt Mats. 43. Jüri Jaagura. 44. Mari Vää. 45. Leena Piip. 46. Jaan Saar. 47. Minna Tomberg. 48. Juhan Kaal. 49. Ann Mõtte. 50. Leenu Voimann. 51. Samuel Voimann. 52. Erika-Mathilde Aunpuu. 53. Jakob Kikerist. 54. Endel Palmiste. 55. Mart Karu. 56. Anton Pärismaa. 57. Johannes Kinnep. 58. August Palmiste. 59. Oskar Harri Lomp. 60. Johannes Saarlaid. 61. Juhan Kriis. 62. Mari Kirs. 63. Elmar Veedla. 64. Johann Ploom. 65. Salme Sillamaa. 66. Juta Rosin. 67. Evald Saar. 68. Hugo Kütt. 69. Hindrik Orav. 70. Tõnis Tiit. 71. Jaan Kallas. 72. Harald Raidmets. 73. Jüri Kustlov. 74. Daved Kuusik. 75. Alma Tubin.



Koguduse Naiskomitee juhatus ühes õpetajaga.

Istuvad: (pahemalt) pr. Hilda Asper, pr. Julie Järve, õp. J. Järve, pr. Marta Asper, pr. Elvine Pärilin, esinaine.

Seisavad: pr. Alide Asper, pr. Linda Kangur, pr. Adele Aru, pr. Elisabeth Kaasikmäe.

Kuidas korras hoida haudasid kalmistul.

Järjest suureneb nende koguduse liikmete arv, kes püüavad alaliselt korras hoida oma omakste matmisplatse ja haudasid. Veel on aga kahjuks ka küllalt neid, kes selle poolest hooletud on ja unustusse jätavad omakste hauad. Niisuguseid haudu leidub veel rohkesti meie kalmistul. Uus matmispaikade seadus nõuab valjumat korda. Koguduse juhatus on kohustatud valvama selle järele, et kõik hauad alati korraldatud oleks. See on ka õige ja tarvilik nõue, mida täita tuleb. Korratud ja mahajäetud hauaplatsid lähevad seadusekohaselt tagasi koguduse kätte ja kuuluvad tasandamisele, ning antakse uuesti välja soovijatele, kes neid korras peavad. Teisiti ei saa korda luua ja sellepärast ongi niisugune seadus antud.

Nüüd tekib küsimus, kuidas on nende lahkunute haudadega, kellel omakseid järelejäänud ei ole või kelle omaksed üksikõiksed ja hooletud on ning oma kohustused haudade korraldamisel täitmata jätavad.

Käesolevate ridade ülesanne ongi üldiselt teatavaks teha, et igal ühel on võimalik juba oma eluajal aegasti hoolt kanda, et tema matmisplats ja haud püsivalt korras hoitakse.

Iga koguduse liige, kes seda soovib, võib oma matmisplatsi korrashoidmiseks koguduse juhatusesega vastava lepingu sõlmida. Sel puhul tuleb lepingusõlmijal kokkuleppel koguduse nõukogu juhatusesega maksta teatud summa, mis pannakse pikaajalisele hoiule ja mille protsentidest matmisplats iga aasta tarvilikult korras hoitakse. Mitu koguduse liiget on juba sellekohast soovi avaldanud ja juba lähemal ajal tulevad vastavad lepingud sõlmimisele. Kindlasti leidub koguduses rohkesti neid, kes sel viisil oma matmisplatside korrashoidmist pärast surma kindlustada tahavad määratada ajaks tulevikus. See on kõige kindlam viis lahendada haudade korrashoidu küsimus, sest nii kaua kui püsib kirik ja kogudus ning on väärtust kokkulepetel, hoitakse korras matmisplatsid.

Need, kellel on kavatsus samase lepingu sõlmimiseks, ärge viivitagu ega lükaku kauaks edasi oma kavatsuse teostamist, sest alati ei hüüa surm tülles ja kergesti võib kavatsus niiviisi teostamata jääda. Lähemate andmete saamiseks selles küsimuses pööratudugu koguduse nõukogu juhatuses poole.